

haksöz

kur'an'ın aydınlığına doğru
AYLIK DERGI • NISAN-MAYIS 2020 • 18 TL

349-350
29. yıl

KÜNYE

Ekin Basım Yayın Ltd. Şti.
Adına Sahibi
Hamza Türkmen

Yazı İşleri Müdürü
Mehmet Ali Aslan

Kapak / İç Düzen:
Ekin

Adres
Fevzipaşa Cad. Kınalızade Sk.
13/2 FATİH, İSTANBUL
T. 0 (212) 524 10 28
F. 0 (212) 534 58 08

e-mail
haksozdergisi@gmail.com

Hesap No
Ekin Yayın Basın Dağıtım ve
Organizasyon Tic. Ltd. Şti
Albarakatürk Yavuz Selim Şubesi
TR73 0020 3000 0206 0911 0000 01

Posta Çeki
Murat Ayar, 8809547

Abonelik Şartları
Türkiye İçi: 12 Aylık 130 TL
Türkiye Dışı: 12 Aylık 50 Euro

e-mail
haksozabone@gmail.com

Baskı
Ofis Yayın Mat. Kağ. San. ve Tic.
Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Işık
Sanayi Sitesi B Blok No: Z-1
Topkapı - Zeytinburnu / İstanbul

www.haksozhaber.net
twitter.com/HaksözDergisi
twitter.com/HaksözHaber
facebook.com/haksozhaber

İçindekiler

- 3> **VİRÜS SALGINIYLA MÜCADELE VE SİYASİ YANSIMALARI**
GÜNDEM
- 8> **SORUŞTURMA**
KORONAVİRÜS VE İNSANIN ANLAM ARAYIŞI
- 9> Ramazan Yazçipek
13> Ali Bulaç
16> Dr. Mevlit Yurtseven
19> Hasan Eker
25> Murat Koç
- 29> **İkiyüzlülük Bile Değil, Düpedüz Yüzsüzlük**
Rıdvan Kaya
- 34> **Ölüm: İkinci Annemiz**
İsmail Ceyran
- 36> **Koronavirüs İlahi Bir Musibet midir?**
Fevzi Zülaloğlu
- 43> **Bin Nasihatten Evla Olmayan Musibet**
Salih Orhan
- 47> **"Cemaat" mi "Sivil Toplum" mu?**
Hamza Türkmen
- 59> **Güzel Ahlak ve Salih Amelle Ulaşılan Şehadet**
Kenan Alpay
- 63> **"Müslüman Müslümanla Savaşıyor" Edebiyatı ve Hakikat**
Musa Üzer
- 74> **Çarpık Bir İnfaz Düzenlemesi: Adalet Hak Getire!**
Av. Ömer Faruk Karagüzel
- 89> **Hindistan'daki Hayali Bıçaklar Gerçeğe Dönüştü**
Manash Firaq Bhattacharjee
- 92> **Delhi Katliamları ve Gözden Çıkarılmış Hint Müslümanlar Meselesi**
Azad Essa
- 95> **Hindistan'daki Müslümanlar Koronavirüsü Yaymakta Nasıl Suçlandılar?**
Apoorvanand
- 98> **İnkâr, Korku ve Diktatörlük: Mısır'ın Koronavirüs Felaketi**
David Hearst
- 102> **Libya'da Savaş: Beyaz Saray Başlattı; Rusya Kazanıyor**
David D. Kirkpatrick
- 107> **CIA İşkenceleri Gerçeği Ortaya Çıksın**
Lisa Hajjar
- 115> **Münevver Bir Akal ve Ondan Taşan İnciler: Mukaddime**
Mustafa Özdemir
- 118> **Toplumsal İlişkilerde Ölçü**
Erdal Eker
- 122> **RÖPORTAJ: MŞÜ Hayırda Buluşanlar Öğrenci Topluluğu**
- 128> **Mülteci Çocuk**
Bünyamin Doğruer

DEĞİŞİM GERÇEĞİ VE İSLÂMÎ BAKIŞ*

-Koronavirüs ve İnsanın Anlam Arayışı-

Ramazan YAZÇIÇEK

İnsanoğlunun yaratılışıyla birlikte başlayan imtihanı kıyamete dek devam edecektir. Bu imtihan özünde kulluk imtihanıdır. Her birey ve toplum kendi zamanının imtihanına tabi tutulmuş ve tutulmaya devam etmektedir.

Kâinatta her şey bir nizamı tabi olup yaradılış (*fitrat*) yasası üzeredir. Fitrî zemindeki âhenk, düşüncedeki istikâmet ve tutarlılığın hem imkânı hem sebebidir. Kevnî âyetler, tabiatta yerleşik olan geçerli hâkim yasalardır. Âlemler, en küçük organizmadan galaksilere ve nihâyet evrenin tamamına varıncaya dek, Rabbimizin birer âyeti olup tam bir düzen içinde hareket etmektedir. Allah (cc)'ın "Âlemlerin Rabbi" olması, durumu tanımlayıcı veciz bir ifadedir.

İslâm düşüncesinde tabiat; köleleştirilip egemenliğe alınacak, kendisine işkence edilerek sırları öğrenilecek, işgalle fethedilecek âlem olarak görülmez. Allah, tabiatı kevnî boyun eğdirmeye insanın emrine vermiştir. Münzel okumanın mes'ûliyetiyle de tabiat, insana emanet edilmiştir. İslâm, tabiatı kendisiyle savaşılmaması gereken karşı bir güç olarak değil, insan ile aynı yasaya tâbi olan birbirinin müşfik yardımcıları olarak görülmesini ister. Mahlûkata tefekkürden mahrum bir yavanlıkla bakanlar, İlâhî kudreti 'doğa yasaları' olarak addederler.

Bizce hiçbir şey yoktur ki 'İlâhî iradede bağımsız' değerlendirilebilsin. Ancak 'İlâhî iradeyle açıklama' söylemi, şayet insanî sorumlulukları erteleyen bir bahaneye dönüşüyorsa, kuşkusuz bunun da İslâm'la alakası yoktur. Meseleleri 'İlâhî iradeyle açıklama' bölünmüş bir bilinçle değil, bütüncül bir İslâm okumasıyla yapılmalıdır.

Aktüelde 'doğal âfetler!' ifadesi, adeta *kendiliğinden oluşan/kendinde müessir* mânasında kullanılmaktadır. İslâm itikadında Allah'tan bağımsız 'doğa olayı' diye bir şey yoktur. Her bir iş Allah'ın iradesi/takdiri dâhilindedir. Altı çizilmesi gereken nokta, "Allah'ın bilmesi/iradesi" demek, kulların sorumluluğunun ortadan kalkması demek değildir. Kezâ 'Allah'ın bilmesi' demek, 'mes'ûl olması' demek de değildir. Bil ki, Allah insanlara karşı ikram sahibidir ve asla zulmedici değildir. Farklı bir ifadeyle, İlâhî iradeye rağmen bir iş, oluş yoktur. Beşerî sorumsuzlukları İlâhî iradeye fatura etmek ise dini doğru anlamamaktır. İşin özünde bugün, neslin ve ekinin ifsâdı vardır. Şer'î âyetlere müdahale gibi kevnî âyetlere müdahale de küfürde ileri gitmektir. Kur'an âyetleri üzerinde tahrif ne

---

* Ramazan Yazçıçek, "Değişim Gerçeği ve İslâmî Bakış" -Koronavirüs ve İnsanın Anlam Arayışı-, *Haksöz*, İstanbul 2020, s: 349-350, s. 9-12.

ise, nesli ve ekini ifsâd da aynıdır. Bu, özünde fitrata müdahale olup Allah'ın yaratmadaki yasasından hoşnut olmamaktır. Buna mukabil çözüm bellidir: Mâruf'u emr, münker'den nehy.

Şimdilerde yaşanan salgın, bizi kendimize getirme, Allah'ı tekrarla anma, takvayla arınma çabası içinde değerlendirilmelidir. Virüs mesajının en can alıcı noktası, insanî sınırlarımızın bir kez daha kendisiyle hatırlanmasıdır. Kezâ insan, 'sorumlu', 'sınırlı'; 'mâlûm' ve 'mes'ûl' bir varlıktır. Bu tür felâketlerde daha ziyâde iki kavram öne çıkıyor: Ölüm ve imtihan... Peygamberimiz (as), yağmur, fırtına gibi bir takım olaylar karşısında tedirginlik duyar ve ardından "*Geçmiş kavimlerin de böylesi vakıalarla helâk edildiklerini; onları helâk eden Allah'ın kendilerini de helâk etmeye muktedir olduğunu*" hatırlatırdı. Nitekim rahmet yüklü bulutlar helâk sebebi de olabilir! Burada bize, ölümü hatırlama, müstağni olmama; Allah'ı tevhid ve tenzih ile anma uyarısı vardır. **Gerçekte ölümü unutmak Allah'ı unutmaktır. Ölümü unutan insan artık Allah'ı hesaba katmadan yaşamaya başlamış demektir.** "*Onlar, her yıl bir veya iki kez (çeşitli belâlarla) imtihan edildiklerini görmüyorlar mı? Sonra da ne tevbe ediyorlar ne de ibret alıyorlar.*"¹ Zulmedenlere erişmekle kalmayacak fitneden sakınmak, beyinsizlerin yüzünden helâk olmaktan Allah'a sığınmak, Müslümanın duyarlılık alanıdır.

İlâhî mesaj, mü'minlerin imanını, münkirlerin ise küfrünü artırır. Bu gerçekten hareketle şunu öğrenmiş oluyoruz: Yaşanan hiç bir âfet ve olay, mutlak mânada bir ikram/lütuf veya azap/cezâ değildir. Kevnî ayetlerle farklı imtihanları yaşayan insan, bugün de bir virüsle imtihan olmaktadır. **Âfetler insanların istemesiyle gelmediği gibi insanların istemesiyle de sonlanmazlar. Âfet dönemleri insanların fıtrat zeminine dönüp yaklaştığı ânlardır.** Bu şartlarda insan, Allah'a ortak koştuklarının hiçbir şeye yaramadığını; o âna kadar güç ve kuvvet atfettiklerinin çaresiz ve yardıma muhtaç olduğunu görür ve sadece Allah'a yönelir. Kur'ân'da buna dair çokça misal vardır. Tarihçiler de örneğin Fil Vakası neticesinde Kâbe'yi Rabbinin koruması ve Ebrehe'nin ordusunun helâk olmasının akabinde, müşriklerin birkaç yıl putlara tapmaksızın Allah'a yöneldiklerini bildirirler. Allah'ı hatırlama çoğu kez duygusal yakarış tonlamasında olur. Bu hatırlama, 'farkındalıkla düşünmek'ten uzak olduğu için kısa sürede buharlaşır. Bütün bunlar, insanın ölüm gerçeğiyle karşılaşma ânında Rabbine yöneldiğine dairdir. Bu durum süreklilik arz ettiği takdirde imtihan kazanılmış, gerisin geri dönüldüğünde ise kaybedilmiş demektir. Nitekim şifâ bulan hastaların, "*Koronayı yendim!*" ifadeleri, tarihin tekrarlanan hadsizliklerindedir. Denizde hırçın dalgaların Rabbi olan Allah'ın, karaların da Rabbi olduğu gerçeği unutulmamalıdır!

Salgınla birlikte 'tabiat bilimlerini kutsama' konuyu bilimle açıklamaya çalışırken, 'İlâhî iradedden koparma' tehlikesine dikkat çekmek istiyorum. **Seküler dil köksüzdür lâkin etkilidir. Sadece sebepleri konuşup müsebbibi unutmak, Allah'ı unutmaktır.** Bu şekilde bir okuma, eksiktir ve insanı yanlış sonuçlara götürür. Olması gereken, Sünnetullah'ı anlamaya çalışmak; olanı, Allah'ın takdiri, emir ve yasaklarıyla birlikte değerlendirmektir.

---

¹ Tevbe, 9/126.

Dikkat çektiğim husus, kuşkusuz işin diğer kısımlarını önemsizleştirmez. Bilakis işin tedbir yönü de kulluğun gereği olup Allah'ın emirlerinin eksiksiz yerine getirilmesiyle alakalıdır. **Tevekkül gibi tedbir de zorunlu ibadettir. Bütün sebep ve tedbirlerin üzerinde nihaî takdirin Allah'a ait olduğu inancı, sorumluluğu ihmale, kâinatın işleyiş yasalarını inkâra cevâz vermez.** Sebepleri yaratan Allah, yakma istîdadıyla donattığı ateşe dilediğinde "Serin ol" buyurur. İhmalkârlık, sebeplerin mânasız yere yaratıldığı fikrini doğuracağı için reddedilmiştir. Tevekkül akleden kalbîn, tedbir ise cehdeden bedeninin ibadetidir. Allah (cc), "*Korunma tedbirlerinizi alın*"² diye emretmektedir. Resûlullah (sav), "*Ey Allah'ın kulları! Tedavi olunuz! Muhakkak ki Cenab-ı Hak, hem hastalığı, hem de devâyı yaratmıştır.*"³ buyurur.

Felâket günlerinde ölçüsüzce; ilgili-ilgisiz, olur-olmaz bağlamda dini yorumların yapılması insanlara bıkkınlık verir, dine olan güveni sarsar. İslâm, kirli, muharref bilginin, mâlâyânî gündemlerin konusu kılınamaz. Kezâ İslâm, sağlam bir inancı, temiz bir hayatı öngörür; bilgisel-tecrübî ilkeleri, tutarlılıkla tebliğ ve tebyini esas alır.

Buraya kadar daha ziyâde salgın sebebiyle üretilen seküler körlük üzerinde durduk. Şimdi herkesin dilinde, "*Bundan sonra her şey çok farklı olacak*" sözü var. Dijitalizmin egemen olduğu dünya, yeni küresel yaşam vs. ifadeleri sürgit! Değişim her ân konusudur. Lâkin kâinatta değişmez hakîkatler; Müslüman için değişmez ilkeler vardır. Bu bilinçle 'yaşanan' gerçekliği doğru okumanın ardından, 'ne olacak', 'niçin olacak' sorularının İslâmî tasavvurla değerlendirilmesi gerekir. Bu ruh ve düşünce dünyasına karşı 'müteyakkız durmak' gereklidir velâkin yeterli değildir. Yeterlilik, bir bütün olarak "*Müslüman olmam neyi gerektiriyor?*" sorusunun cevap bulmasıyla tamamlanır. Bu cevap, "*Dini yalnızca Allah'a halis kılarak ibadet etmekle emrolunma*", "*Ve, Müslümanların ilki olmakla da emrolunma*" mes'ûliyeti bilinci; tefekkür ve tedebbürü muhtevî olmalıdır.

11 Eylül sonrası Afganistan'ın, Irak'ın, Suriye'nin işgali öncesi, Müslümanlara karşı başlatılan her savaştan önce hep aynı demokrasi, insan hakları, yeni bir dünya düzeni teranelerini dinledik. Irak'ın işgalinden sonra İngiltere'nin eski başbakanı Tony Blair, "*Dünya daha güvenilir bir yer olacak. Alışkanlıklarımızı, her şeyi baştan düşünmek zorundayız.*" diyordu. Yeni Dünya Düzeni vaadinden arta kalan milyonlarca insanın ölümü, dul kalan kadınlar, yetim ve öksüz çocuklar, evinden yurdundan edilmiş göçmenler, vîrâneye çevrilmiş şehirler, yok edileceğine ant içilmiş kadim medeniyetler...

'Zaman'ın getirdiklerini, ânın gerçeklerini ne kadar doğru bilip değerlendiriyoruz? **Ân'ın esiri olmadan, dünyada olup bitenden haberdar olma zorunluluğumuz vardır. İlmî gelişmelere, toplumsal değişim ve dönüşümlere ne kadar duyarlıyız? Çağın gittiği yönü ne denli doğru okuyoruz? Akıntıya kapılan mı akıntıya yön veren miyiz? Üzeri örtülmüş debisi yüksek akıntının yönünden haberdar mıyız?** Çok değil on-on beş yıl öncesinin teknolojisi ile üç ayda yapılan bir çalışma günümüz teknolojisi ile sadece on-on beş dakikada ve daha da kapsamlı yapılabiliyor. Baş döndürücü hızda bir gelişme! Merak ediyorum! On beş dakikadan arta kalan üç ay nasıl değerlendiriliyor? Teknolojinin sağladığı bunca imkân daha çok kan, gözyaşı işgal ve katliamlara sebep oluyor ve

² Nisâ, 4/102.

³ Tirmizi; İbn-i Mace.

mucitlerin insanlaşmasını değil barbarlaşmasını sağlıyorsa şayet, burada gelişme, ilerleme denilen ölüm makinaları daha sofistike işliyor demektir.

Viroloji, biyomekanik veya farmakoloji sektörleri de yaşanan ifsâd ameliyesinden farklı işlemiyor. İnové edilen her bir ürün, yapılan her bir araştırma insan haysiyet ve onuru düşünülmeden geliştiriliyorsa, burada cevap bulması gereken temel soru atlanıyor demektir. Kendi refahının devamını, başka toplumlara barbar saldırganlıkla temine çalışan; açgözlülüğü hümanizm teraneleriyle perdeleyen modern dünya, gelişmişliği gelecek kuşaklara hangi ahlâkî temeller üzerine izah edecektir? “Milletler parasızlıktan değil ahlâksızlıktan çöker” diyor Cicero.

zBu bilincin müşahhas olarak ortaya konulacağı alan “tecdit” ibadetidir. Tecdidin terki ya da reformizme tahvili, zamanın ruhuna teslimiyet olup akıntıya kapılmaktır. Bir değişim dinamiği olarak tecdit, vahyi ölçü alır ve dinamizmi öngörür. Reform ise insan merkezci bir yaklaşım olarak salt akli ölçü alır. Bu çıkış noktaları amaç ve hedef farklılığını baştan ortaya koyar. Bunlardan ilki İlâhî, ikincisi profan karakterlidir. Biri İslâmî diğeri laik hedeflidir. Tecdit, tedrici değişimi öngörür ve özeldir. Kendine ait olanı (*Müslüman*) kendince (*İslâmî*) ihtiyaçla orantılı bir şekilde ihyâ eder. Reform ise değiştirmek istediğinin doğasını dikkate almaz, sekülerdir. **Müslüman için esas olan, değişim gerçeğiyle yüzleşirken Kur’ânî çözümler üretmektir.** Yozlaşmanın kendisiyle başladığı önemli bir kırılma noktası olarak gördüğüm taklit taassubunun yaygınlaşması, beşerî mülahazaların mutlaklaştırılması, tecdit hareketini tıkamış, Müslümanlara bedeli ağır faturalar ödetmiş ve ödetmeye de devam etmektedir.

Bilgi akışının hızlanması, ulaşım imkânlarının artması ile birlikte kültürlerin bir başka yere aktarımı da kolaylaştı. Karşılaşmalar etkileşimi, etkileşimler de beraberinde değişim ve dönüşümü kaçınılmaz kıldı. Değişimin yönü, çekimin güçlü olduğu tarafadır. Ve kutsanan ‘gücün egemenliği’dir bugün. Dolayısıyla güç odaklarının hamâsî duygularla geçiştirilemeyecek hassasiyetle doğru okunup tetkik edilme zarureti vardır.

Yeni hegemon güç kim? Salgın üzerinden dillere pelesenk ‘yapay zekâ’ engelleri mi ortadan kaldırıyor, yoksa varlık-bilgi ilişkisini; varlığın anlam bağına mı koparıyor? ‘Tek tip insan’ mı üretiliyor? ‘Tek Dünya Devleti’ne mi gidiliyor? Sürecin iktisadî sözcülüğünü yapan Bill Gates, bundan böyle, “İnsanların isteklerinin; her şeyin, arz talep dengesinin değişeceğini” söylüyor. Teorik sözcülüğünü yapan İsraili tarihçi Yuval Noah Harari ise, “Ya bilgiye güveneceğiz ya da (?)... Koronavirüs sonrası dünyaya totaliter gözetleme rejimleri mi, yoksa küresel dayanışma mı hâkim olacak? Koronavirüs sağlık krizinden ziyâde siyasî bir krizdir. Covid-19’a karşı mücadeleden bugünkü tercihlerimiz, gelecekte de dünyayı şekillendirmeye devam edecek.” diyor. Bir başka röportajında Harari, eşcinsel olduğunu söylemekle kalmıyor eşcinselliği tasvir ederek övüyor. Ayrıca iki noktaya daha vurgu yapıyor: Dinin hiçbir karşılığının olmadığını ve evrim teorisine olan imanını.⁴ Teorik zemin, sosyaliteye hâkim yeni ruh ve bireysel tanrılaşma, devletler ötesi küresel tasarımla dile getiriliyor. Şeytan ve dostları kendi taraftarlarının helâkine rağmen nesli ve ekini fesâda devam ediyor. Ancak, “Sakin Allah’ı zalimlerin yaptıklarından habersiz sanma!”⁵

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=90gOfFtN3Mc> (18.04.2020)

⁵ İbrahim, 14/42.

Küresel egemen güç, nihilizme esir hazcı insanı, *“Bana tapınarak kendine taparsın”* diye tehditle dâvet ediyor. Şeytanî salgın, virüsten daha hızlı yayılıyor! Dün, *“Dünya daha güvenilir bir yer olacak”* denildiğinde hedeflenen ne idiyse; sapkın hegamonik gücün bugün, *“Bundan sonra her şey çok farklı olacak”* sözüyle de hedeflediği aynıdır. *“Vadedilmiş topraklar”* ütopyası, *“Vadedilmiş dünya”* ile sınırlarını güncelliyor. Değişim gerçeği ayrı, değişimle hedeflenenler ise apayrıdır! Değişimi ve yönünü bilip anlamak zorundayız.

“Anlamaya çalışmak, affetmek demek değildir!”